

כשעברתי עם הכלה והמחותנת בינות לשערי הבלונים, ראיתי את מירי משוחחת בנייד. אוטומטית הרחבתי את החיוך. נשיכה של השפה כשאת אמו של החתן הרוקדת עם הכלה ואמה - היא תנועה לא מקובלת. ללי הכלה שלנו מקסימה ברוך השם. צנועה ועדינה גם ביומה הגדול מחד, ונראית מקסים מאידך. היא יצאה מהחדר ייחוד ולחשה לי את המילים שמאז התחתנה מירי שלי אני יודעת שמדריכים את הכלות להגיד: "לעולם יהיה לי חוב של הכרת הטוב אלייך. כזו מתנה נתת לי, ששום תכשיט מאלה שנתת לי אינו משתווה אליה".

חייכתי אליה חזרה. נכון שכנראה המילים היו מתוכננות היטב מראש, אבל גם מחמאות מתוזמנות עושות לנו טוב על הלב.

עכשיו פיזזנו יחד במעגל. ללי, אמא שלה ואני. ומירי עדיין עם הנייד, מנסה להתגבר על הרעש של המוזיקה.

אחר כך זזתי הצדה, נותנת לללי לרקוד עם אמה, ולכל אחיותיה וגיסותיה והאחייניות הרבות להקיף את המעגל במחאות כפיים

סוערות. ללי הכלה שלנו היא עשירית מתוך אחד עשר ילדים, ויש למחותנת שלי כבר נכדות נערות של ממש.

אמה של המחותנת, אישה שגילה נושק לתשעים, הובלה בכיסא גלגלים למרכז והתרועות היו רמות. ללי נגשה אליה, הושיטה לה ידיים והתנועה עמה במין ריקוד מתחשב בכיסא הגלגלים.

"מירי", חמקתי מהמעגל, "מה עם מלי?"

"היא תירגע, לכי לרקוד עכשיו".

"אני ארקוד", השתדלתי לא להישמע מרוגזת, "אבל אני מבינה שהיא עדיין לא רגועה".

מירי הנהנה. "ככה אומרת ורד".

ורד היא המטפלת הקבועה שלנו. הפקדתי אצלה את אוצרותי מגיל צעיר מאוד כשצעדתי לעבודה. אבל מלי היא הראשונה שנשלחת אליה בגיל שישה שבועות ליום ארוך כל כך. כבר בשעה שלוש הובלה אחר כבוד ונשיקה מפוחדת לביתה של ורד, עם בקבוקים, טיטולים ולב פועם בחשש.

מלי שלי, התינוקת בת השישה שבועות, לא אהבה בקבוקים. למרות כל ניסיונותי להרגיל אותה אליהם בשבועות חייה הקצרים, לא ממש הצלחתי.

כבר אחרי החופה שוחחתי עם ורד והבנתי שהיא בוכה ורעבה ומסרבת לאכול מהבקבוק. היא בוכה כעת בביתה של ורד, ואני כאן באולם בתפקיד של מחותנת.

רבקי ויוכבד התקרבו אליי, "אמא, הכלה רוצה לרקוד אתך".

"בודאי", מיהרתי למרכז המעגל. זה הסדר. אחרי אמה של הכלה מגיע תורה של המחותנת. הושטתי לה שתי ידיים והבנות שלי

התאמצו למחוא כפיים בקול רם שלא יכול היה להתחרות עם השבט העצום של המחנות. אנחנו משפחה ברוכה, אבל לגמרי עוד צעירה. אמא שלי וחמותי התקרבו שתיהן והצטרפו למעגל. "בלי עין הרע", אמרה אמא, "כלה שהיא נחת".

הכל היא יפה ומרגש כל כך, אבל באוזני רוחי שמעתי את מלי בוכה. תינוקת בת שישה שבועות זקוקה לאמא שלה, וכאן זה לא בתיאוריה אלא באופן מעשי.

חברות נכנסו למעגל, לוקחות את ללי הכלה למעגל שלהן.

"מירי", ניגשתי שוב לבת שלי, "תתקשרי לורד ותגידי לה שאם היא עדיין לא מסכימה לאכול, שתיקח מונית ותביא לי אותה לאולם. אני אאכיל אותה".

"את לא יכולה, אורחות מחפשות אותך", נעצה בי מירי מבט משתומם. כדי לאשר את דבריה ניגשו ללחוץ את ידי בת דודה של חמותי ובתה.

"אני לא יכולה שלא. היא צריכה אותי יותר מכולם. אין לי ברירה. אני אאכיל אותה והיא תחזור עם ורד הביתה".

מירי היססה ואני לקחתי ממנה את הנייד וחייגתי לורד בעצמי. לא הייתי צריכה לשאול אותה אם היא נרגעה כי בקושי שמעתי את קולה של ורד מבעד לצרחות התינוקיות שמילאו את הקו.

"ורד, תעשי לי טובה, קחי מונית ובואי אֶתה לאולם".

ברבע שעה שחלפה עד שהגיעה ורד לאולם במונית, הספקתי ללחוץ עשרות ידיים, לברך ולהתברך, לרקוד עם בנותיי ועם נחמי כלתי הגדולה יחד עם הכלה החדשה במעגל משפחתי מלוכד.

ואז ראיתי מקצה האולם את ורד. יצאתי לכיוונה, הוצאתי את

התינוקת הזערורית ששכנה שם בעגלה ונכנסתי לחדר ייחוד שהיה ריק משוכניו.

ארבעה קילו וחצי שוקלת הקטנה הזו, שפניה היו אדומות מצעקות ומרעב. סגרתי את דלת החדר, מגיפה מאחוריי אולם ומלואו. רק תינוקת אחת קטנה בזרועותיי ובלבי.

היא אכלה ואני התמכרתי לקסם שלה. לפנים שהלכו ונרגעו ולנשימותיה שהפכו סדירות.

דפקו על הדלת של חדר ייחוד, ואני התעלמתי. לפי ניגון ה'מים' הסוער שהדיו הגיעו לחדר השקט הזה, הבנתי שלעזרת הגברים נכנסה דמות רבנית.

הנייד צלצל ומספרה של מירי היה על הקו. "אמא, איפה את?"
 "מאכילה את מלי", עניתי לה בלחש, בוחנת את הפנים הקטנות.
 "תזדרזי. הרבנית פייך הגיעה ומחפשת אותך, דודה בלומה רוצה ללכת הביתה ורוצה להיפרד ממך".

"אני כאן. אין לי מה לעשות. אם הן תרצינה לפגוש אותי הן תחכינה כמה דקות".

רפלקס מחויך מילא את הפנים הקטנות ואני נשקתי לה בחום, מחבקת אותה לפני שאני מחזירה אותה לעגלה.

לו היו מתארים לי סיטואציה כזו, בה אמו של החתן הסתגרה באמצע הריקודים בחדר עם תינוקת קטנטנה שרצתה לאכול, הייתי מרחמת על הקריעה של המחותנת הזו. חושבת לעצמי שצריך ללמד תינוקות לאכול מבקבוקים ואולי שלא צריך לקבוע חתונות לתאריך סמוך כל כך ללידה עתידית של המחותנת. אבל ברגעים הללו הייתי חפה מכל אלו. מרוכזת בתינוקת שלי. "ילדונת", לחשתי לתינוקת שישנה היטב, "היום הוא יומו הגדול

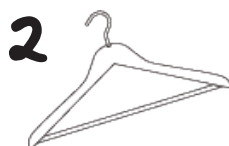
של יענקי שלנו. את לא באת לחתונה כי את קטנה מדי, אבל תדעי שאני לא שוכחת שאני לא רק מחותנת אלא גם, ואולי בעיקר, אמא שלך".

יצאתי החוצה, מושיטה לורד את העגלה. "אם תתעורר בעוד שלוש שעות ולא תרצה בקבוק, אל תנסי אפילו לשכנע אותה. אנחנו כבר נאחז בסוף. פשוט תביאי אותה לכאן".

נכנסתי לאולם, נפרדת מדודה בלומה וההליכון, לוחצת יד חמה לרבנית פיין ועונה בחום אמן על ברכותיה הגדולות, מארחת שכנות ואחייניות שהגיעו מחוץ לעיר ומודה להן על המאמץ, תוהה בשקט בתוכי עד כמה הוא היה מוצדק.

אחר כך נכנסתי למעגל שוב, רוצה לרקוד שוב עם ללי הכלה.

עכשיו, כשידעתי שמלי ישנה, הפכו צעדי לקלים ויכולתי להניח לה בראשי ולהתמסר לשמחה בכל לבי.

בימי השבע ברכות, הכל כבר היה קל יותר. שבע ברכות אינו אירוע של שעות ארוכות.

בערבים בהם התקיימו ה'שבע ברכות' בעיר שלי, הלכה מלי לורד, וכשנסענו מחוץ לעיר לקחתי אותה אתי - למורת רוחן של בנותיי שטענו שזה לא מכובד.

"זה מרגיז מאוד לשבת ליד שוויגער שעסוקה בפליטות של תינוקת", כך טענו בלהט.

לא התווכחתי אתן, אבל גם לא התרשמתי יותר מדי. ייתכן וזה מרגיז. אולי בגלל זה עזבה ללי את שולחן הכבוד ואת מקומה שלצדי והלכה לשבת בשולחנות אחרים, צוחקת עם בנות דודות שלה, מקבלת מחמאות על הפאה שעומדת עליה פשוט מושלם, ומתנחמדת לאחיותיי ולגיסותיי בניסיון להיכנס לשבט.

לא הוטרדתי ממיעוט הזמן בו ישבנו יחד. עוד נכיר היטב. סופו של שבע ברכות להסתיים, ואז מתחילה התורנות של שבת

אצלנו ושבת אצל הוריה. היא תכיר אותי בבית, בחלוק הקטיפה שלי ועם מלי בזרועותיי.

"את בטוחה?" שאל חזקי בעלי כשארזתי את הקטנה כדי לצאת לשבע ברכות בביתר.

"לא את הכל הבנות מבינות. בעיניי עוד פחות מכובד להיות אמא לתינוקת בת שישה שבועות שנוטשת אותה ערב ערב לטובת מטפלת. בפרט שהיא באמת לא מסתדרת עם בקבוקים. כשזה כאן בעיר ואני מאכילה אותה קודם - למה לא, אבל מחוץ לעיר?"

חזקי הנהן, ואני מצאתי גאווה במבטו. חזקי היה בטוח באינטואיציה האימהית שלי מאז הפכתי לאם, דבר שהוסיף לה כבדות ומשקל. 'אימהות יודעות הכי טוב' נהג לומר, ספק לעצמו ספק לי.

בסוף השבע ברכות, כשהאורחים התפזרו ואני החמאתי לאחיותיה של ללי על האוכל ועל העריכה ועל האירוע כולו שהיה בטוב טעם, ניגש יענקי החתן ורכן לעבר עגלתה של מלי. "המטפלת לא מוכנה לקבל אותך?" הוא היה נחמד אבל אני שמעתי בקולו את הביקורת של הבנות שלי. ייתכן והן צדקו. יכול להיות שללי באמת לא אוהבת את הרעיון.

"למה אתה חושב שאחותך אמורה להעדר מהשמחה שלך?" עניתי לו תשובה לא מדי חכמה.

חזרנו הביתה לאשדוד בשעה אחת וחצי. השכבנו את הילדים לישון, ואז התחילה מלי צורחת את כאבי הבטן שלה שנוהגים לתקוף תינוקות בגילה דווקא באישון ליל.

חזקי הציע שהוא ישמור עליה ושאני אלך קצת לישון, אבל שמח לקבל את הסירוב שלי. הצעקות שלה היו נורמליות לגמרי

לגילה, אבל לחלוטין לא תואמות מחותנת שיוצאת כל ערב לשבע ברכות וטרם ארגנה בבית את הבלגן של יום החתונה.

בסוף נרדמה גם מלי ואני ישנתי שלוש שעות רצופות. לאחריהן היא קמה שוב לאכול ואני הבנתי שלחזור לישון עכשיו יהיה רעיון גרוע. פיציתי את עצמי בכוס קפה, מבטיחה לעצמי שאחרי שהבנות תקבלנה את פתקי האיחור ומלי תירדם לעוד שלוש שעות, אני נכנסת למיטה ויהי מה.

בתשע וחצי יצאה אחרונת המאחרות מהבית, אבל כשהתחלתי לצעוד לכיוון המיטה צלצל הטלפון, ויענקי החתן היה על הקו, קולו מלא בשמחה ובחשיבות.

"מה נשמע?" ביררתי אצלו, מחייכת לעצמי מול האופטימיות והרעננות שעברו מביתר לאשדוד דרך קו הטלפון.

"ברוך השם", רעם קולו השמח. "עשינו חשבון שעברו כבר שלושה ימים מהחתונה ועוד לא היינו אצלכם. היום השבע ברכות באשדוד, וללי הציעה שאולי נגיע אליכם כבר בצהריים ונישאר לשבע ברכות".

"נהדר", השתדלתי להישמע חמימה אף שדמעות נעמדו בזוויות עיניי לבכות את השינה שלי שנידונה לאבדון.

"את יודעת", הצטחק קולו של יענקי, "צהריים של שבע ברכות. אני מאמין שלא נגיע לפני שלוש".

"איך שנוח לכם", אמרתי את המילים שכל חמות לומדת להגיד, וניסיתי לאמוד את הבלגן מסביב. עכשיו תשע וחצי, ועד שלוש וחצי אני אמורה להספיק לארגן את הבית כך שיתאים לכלה שבאה אלינו בפעם השנייה בחייה, ולהכין ארוחה ראויה לשמה.

"אתה יודע מה אני חושבת?" השתדלתי להישמע קלילה ככל יכולתי, "בואו נעשה את זה נחמד עוד יותר. ודאי כבר נמאס לכם

משניצל ועוף פעמיים ביום. תבואו לכאן, נזמין שלושה מגשי פיצה ונאכל כולם יחד”.

הרעיון הלך ומצא חן בעיניי יותר ויותר. אסדר את הבית בשעתיים, ובלי עול של אוכל אולי אצליח לישון כמה דקות.

”אני לא יודע”, אמר יענקי, ”במשפחה של ללי מקפידים על שש שעות בין גבינה צהובה לעוף. אם נאכל בארבע את הגבינה הצהובה, לא נוכל לאכול בשבע ברכות שצפוי להיות מוקדם”.

אם לא שהייתי שוויגער, הייתי שואלת ממתי בעל מאמץ את מנהגי בית הורי אשתו ולא היא את מנהגינו, אבל אני שוויגער ולכן שתקתי. חזקי בירר פעם וטען שהגבינות כאן בישראל אינן קשות ואין צורך לחכות אחריהן שש שעות. החומרה הזו שלהם קוברת קבורת חמור את החלום של קצת שינה.

”אין בעיה, אבשל משהו”, אמרתי כאילו בקלילות ופניתי לארגן את הבית.

בשעה שלוש ועשרים הבית היה נקי ומרק רותח בעבע בסיר, תפוחי אדמה בצורת סירות נאפו בתנור ופרוסות חזה חיכו מתובלנות לרגע שאצרוב אותן על המחבת.

מלי היתה רחוצה, ישנה בעגלה בשלווה מלאכית. כל הכביסה הנקייה היתה מקופלת, והכביסה המלוכלכת מסודרת בארון הכביסה.

ואני שלא ישנתי אף לא דקה, מתחתי שוב שפתיים לחיוך גדול ורחב. חיוך נטול שינה.

תמו ימי השבע ברכות, והבנות שלי קוננו שהשמחה הסתיימה כל כך מהר. "בקושי התחילה החתונה וכבר נגמר השבע ברכות. הם גם גרים בבית, זה אומר שנראה אותם בשבת רק בעוד שבועיים", לרבקי היה קשה להשלים עם הפרידה.

חנקתי קריאת 'יש' ילדותית ולא מתורבתת ובעיקר לא אימהית שכמעט איימה לפרוץ ממני. העייפות שהפכה לחלק מהיישות שלי היתה מאושרת ממש. יענקי וללי הם הזוג השלישי שלי. השניים הראשונים הגיעו אחרי החתונה לארוחות צהריים תמידים כסדרן, גורמים לי להיות מוטרדת במשך היום כולו מהארוחה הממתינה, מרמת הגיוון, הטעם הצורה והמראה. גם הבית היה זוכה לארגון יום יומי. אין בי טיפת כוח לחגיגה הזו עכשיו. עכשיו אני רוצה רק לנוח.

בתום השבע ברכות האחרון, שהיה ביום רביעי, אמר לי יענקי שהוא עוד לא יודע מה עם שבת.

ראיתי בזווית עיני את ללי קוראת את השפתיים שלנו במאמץ,

לכן דיברתי לאט ואמרתי בקול יציב: "יענקי, כלה בשבת ראשונה מקומה אצל אמא שלה. אנחנו נחכה לכם מאוד בשבת הבאה".

יענקי הנהן מרוצה. כנראה חשש שאתאכזב.

אבל אני לא התאכזבתי. שבת שקטה כזו בה אני נחה כל אימת שהתינוקת נחה - נראתה לי מאוד.

שני הזוגות הגדולים יותר ילכו איש איש למשפחה השנייה אחרי שבתותיים שהיו אתנו בשמחות, ואני אעשה שבת קלילה. עוף מהמקפאי, סלטים קנויים, נקנה גם גלידה שהילדים אוהבים למנה אחרונה ואני אשוב להיות יולדת. מאז שוחררנו מבית חולים כאשר למלי מלאו ארבעים ושמונה שעות, גנבה החתונה את הבמה, ואני מצאתי את עצמי מתרוצצת בחנויות ונמלטת מבית ההחלמה לחנות מצעים זולה.

עכשיו אתחיל עם המנוחה שראויה ליולדת.

ואכן, ביום חמישי רק ארגנתי קלות את הבית, מוכנה להתארגנות נינוחה עד שבת. אבל בחצות הלילה, כשמלי כמעט נרדמה, ושמורות עיניי כבר המתינו בקוצר רוח לרגע הזה, התקשרה הניה העובדת הבכירה מחנות הנעליים.

יש לנו חנות נעליים במרכז הרובע החרדי כבר חמש עשרה שנה. הניה עובדת אתי כבר שש שנים ומסייעת מאוד בניהול החנות. לצדה יש את נועה, בחורה שעובדת אצלנו כבר שנתיים, ועכשיו לפני הלידה של מלי הכנסנו גם את רות, לתגבור. "תקשיבי", שמעתי את קולה של הניה מלא בחולשה ובעייפות, "אני חולה, מתעטשת כל הזמן. אין מצב שאבוא ככה לחנות. כבר כמה ימים שאני ככה בעצם, אבל הייתם בשבע ברכות ואני ניסיתי להיות גיבורה גדולה. אבל זהו. עכשיו אני במיטה, מרוב חולשה בקושי מסוגלת לבלוע את התה עם הכדור".

היא ציפתה להערכה שבעצם הגיעה לה. כבר כמה ימים שלא שמעתי דבר מהחנות. אבל אני לא הייתי פנויה לכך.

"יום שישי, נועה תסתדר", ניסיתי לדבר כאילו עניינית.

"נכון", התעטשה שוב הניה, "אבל נועה לא יכולה לבוא מחר כי יש לה ברית של אחיין, בן אחותה שנולד אחרי שבע שנות ציפייה".

"ומה חשבת?" הקול שלי הפך בלי שתכננתי לקולה של בוסית איומה, "אם המוכרות בחנויות תלכנה לבריתות של אחיינים, אפשר לסגור את כל העסקים".

"חשבתי שאסתדר", הניה לא הבינה מה אני רוצה. "יום שישי הוא יחסית יום רגוע, ולא היה לי אכפת לעבוד קשה יותר כדי לתת לנועה להשתתף בשמחה של אחותה שריגשה אותה כל כך. אבל המדחום לא התייעץ אתי והראה לי שהחום שלי עולה. רות עדיין מתחילה מדי בשביל להסתדר בחנות לבד, היא עדיין לומדת את החנות".

כבר מההתחלה הבנתי שהבחירה ברות לא היתה מדי מוצלחת. היא חסרת ביטחון, והתפקוד שלה בחנות די חלש. התנחמתי בכך שמדובר במילוי מקום ולא נצטרך לפטר אותה אלא רק לחכות שהתקופה תסתיים.

"מאוד לא נוח לי המצב שנוצר כאן", אמרתי להניה. "את היית הנחמדה והטובה שאישרת לנועה להחסיר יום, ואת משאירה לי להודיע לה בחצות שהאישור מבוטל?!"

"את האמת", הניה נשמעה באמת גרוע, "לא תכננתי להשאיר לך את המשימה הזו. לא חושבת שאפשר להודיע לה דבר כזה עכשיו. התקשרתי אלייך כי חשבתי שאת תבואי מחר לחנות".

קול ממורמר שאל בתוכי למה לנועה אי אפשר להודיע בחצות

שהיא צריכה מחר להגיע לעבודה ולי כן. אבל אפילו מבעד לערפילי העייפות ידעתי את התשובה. אני בעלת החנות והעסק הזה הוא שלי. אני לא חולקת עם העובדות שלי את הרווחים ולא את העבודה.

ביקשתי מהניה לאפשר לי להתנתק בשבוע הזה ככל שיתאפשר, והיא נהגה על פי הכלל הזה כשאפשרה לנועה יום חופש. בינינו, גם אני הייתי מאשרת אותו בשמחה רבה.

"לילה טוב", אמרה הניה וקולה לא נחמד מדי. יכולתי לשייך את חוסר הנחמדות לחום ולעיטושים שמילאו את השיחה, אבל ידעתי שזו תהיה בריחה.

גם אכלתי את הדגים המסריחים כלשון הסיפור, וגם אגורש מהעיר ואלקה.

גם אגיע מחר לחנות וגם יצאתי לא נחמדה להניה.

"מחר את הולכת לורד", בישרתי למלי. "בחמישה לעשר את מגיעה אליה ובשתיים עשרה אבא יקח אותך".

מלי, שנראתה לפני רגע כעומדת להירדם, פרצה בצרחה רמה. שיגידו כולם שאני מדומיינת, אבל ברור לי שהבשורה הרעה הזו גרמה לה לצעוק. נראה לי שהיא לא רק בכתה בשביל עצמה אלא גם כהזדהות אתי.

דווקא בלילה הזה ישנה מלי רגוע למדי. קמה לאכול וחזרה לישון. בבוקר קמתי מאוששת קצת יותר, ועד היציאה לחנות הספקתי להעמיד מרק עוף וקוגל, ולתבל פרוסות סלמון.

"בשתיים עשרה בעלי יבוא לקחת אותה", הבטחתי לורד כשהכנסתי את העגלה. "בשתיים עשרה וחצי החנות נסגרת, ואני אספיק להגיע הביתה לארוחה הבאה שלה".

"אל תדאגי", ורד הכניסה את העגלה אל תוך הבית, "התינוקת הזו בלי עין הרע, לא חסר לה כלום".

אמרתי שלום חפוז ומיהרתי לחנות, רוצה להאמין לורד. מהמוכרות שלי דרשתי להגיע לחנות עשר דקות לפני זמן הפתיחה הרשמי, כדי שהלקוחות שיגיעו לא יפגשו מוכרת שמתחילה להתעסק עם פתיחת קופה ואורות וארגון ראשוני; אני לרוב הגעתי אפילו רבע שעה קודם; אבל עכשיו הייתי צפויה להגיע ממש בשעת הפתיחה, ולא אהבתי את הרעיון.

כשהתקרבותי לחנות, ראיתי שהדלת פתוחה. התקרבותי מבוהלת וראיתי את נועה לבושה חגיגית, מסדרת את החנות.

"שלום", אמרתי לה מופתעת, "מה את עושה כאן? הניה אמרה לי שיש לך הבוקר ברית של אחיין".

"נכון", אמרה נועה ולא הסתירה את סבר פניה החמוץ, "אבל אמרת להניה שאת לא מוכנה להיעדרות הזו". מהפה שלה זה היה נשמע רודני לגמרי.

"לא בדיוק. עד שהבנתי את הסיטואציה התפלאתי על האישור, אבל ברית אחרי שבע שנים זה בכל אופן מאורע אחר. ובכלל, בסוף הסיכום היה שאני מגיעה, למה היא אמרה לך לבוא גם?" "היא לא הבינה ממך שאת מגיעה בסוף, אז באתי אני", נועה היתה מרירה.

כנראה אחרי שסגרתי את השיחה עם הניה, המשיכה זו לטלפון עם נועה. לכאורה שתיהן קבלו את עוונותיי ואני את מצוותיהן, כי הן דיברו עלי לשון הרע ישר וכשר לפי כל הדעות.

"זו היתה אי הבנה", אמרתי לנועה. "אני עדיין מותשת מהחתונה ומהקטנה, לכן היה לי קשה לבוא, אבל לא עלה על דעתי שאת תפסידי את הברית". זו היתה התנצלות ברורה, ולא אהבתי את הסיטואציה הזו. "אבל הנה אני כאן. איפה הברית שלכם ומתי היא?"

"הברית כבר היתה", אמרה נועה ולא חייכה. "בשעה תשע, באולם של בית הכנסת. מיד בסיום הברית לפני הסעודה רצתי לכאן כדי לפתוח בזמן".

"אם ככה, את יכולה לחזור עכשיו לשם ואני אשאר בחנות", ניסיתי להיות אדיבה.

"לא משנה, העיקר זו הברית עצמה, וחוץ מזה את יולדת".

"נכון", הסכמתי אֶתה, "הברית זה העיקר, ואני באמת עדיין יולדת ובתוך שמחה ולכן לא חשבתי להגיע לכאן, אבל אם אני כאן אין סיבה שתחמיצי סעודה משפחתית. לכי עכשיו חזרה".

"לא צריך", התעקשה נועה להישאר קרוב ואני התאפקתי לא לכעוס. אם העיקר באמת הברית, מה פשר הפוזה האומללה הזו? הניה לא היתה צריכה אתמול לנגן על מצפוני בעוצמה כזו, ומשום מה סעודת הברית המקודשת גברה על חולשתי הנורמלית כיולדת. אם המחקק נתן ליולדת ארבע עשרה שבועות למנוחה, למה לי לא מגיע אפילו חודש וחצי?

הנייד שלי צלצל והניה היתה על הקו.

"מה הסיפור?" השתדלתי להישמע נחמדה.

"תקשיבי", הניה היתה נשמעת חולה, "אני אמנם במיטה אבל לא יכולה לחשוב על נועה שמפסידה שמחה. אם את מסכימה, הבת שלי הגדולה תגיע לשעה לחנות במקום נועה".

"זה בסדר", הייתי צוננת, "אין צורך. הייתי כאן בזמן הפתיחה. ככה סיכמנו אתמול. התפלאתי מאוד לפגוש כאן את נועה".

"באמת?" אפילו הקול המצונן היה נשמע מתפלא, "את כעסת אתמול למה אישרתי לה חופשה".

"לא כעסתי, התפלאתי. הסברת לי והבנתי והגעתי אני. שלחתי אותה עכשיו חזרה לברית".

"אויש", הניה היתה אמפתית אבל ההזדהות לא כוונה אליי, "מסכנה נועה, גם הפסידה חלק מהשמחה וגם זה היה מיותר שהגיעה".

"הפסידה את המנה הראשונה", לא התאפקתי.

"נו באמת", מהמיטה היה להניה שפע של זמן. "את יודעת. אלו לא הבלניצ'עס או הבורקס. נועה בחורה בת עשרים ושלוש. על כל המשתמע. הברית הזו היא אירוע מרגש. מובן שהיא רצתה להשתתף באירוע מהחל ועד כלה".

"אהה", הסכמתי להכל, העיקר לא לצאת המרשעת מהסיפור.

את נועה עוד יכולתי לדון לכף זכות. בחורה. אמנם בת עשרים ושלוש, לי היה בית מבורך בגילה, ובכל זאת. אבל הניה - הניה הרי אמא לשישה ילדים. היא לא יכלה להיזכר איך מרגישים שישה שבועות מלידה, ובפרט כשבמהלך ששת השבועות הללו היו לי הספקים כפי שהיו?

"שלום", קול עליז מעם הכניסה קטע את שיחתנו, "באנו לקנות לגילי נעלי שבת". ילדונת חמודה בת ארבע עמדה ליד אמא שלה.

"בואו נמדוד את כף הרגל של גילי ונראה איזו מידה היא צריכה", קראתי לילדה.

"טוב, נדבר", מלמלתי להניה והתכופפתי מלוא קומתי לרגלה של הילדה ולמכשיר למדידת כף הרגל.

"עשרים וחמש. בואי חמודה, עכשיו תראו את הנעליים בדוגמאות שיש במידה שלך", הצבעתי על המדף בו היו נעלי שבת קטנות.

הראש שלי הסתחרר אחרי ההתכופפות והקימה המהירה. זה כבר חמש עשרה שנה אני מתכופפת עשרות פעמים ביום בחנות, מכירה היטב את הדקירות הקטנות הללו בגב; את החיוך שלובשים אחריהן כי הלקוחות רוצים אותך מתעניינת במאה אחוז בנעליים שלהם ולא נאנחת על הקושי שלך.

לחנות נכנסה אישה נוספת מבוגרת, ורגע אחר כך שתי נערות. המבוגרת רצתה אורטופדיות במראה רגיל, והנערות רצו נעלי

שבת על עקב חגיגי. לקוחות זו ברכה ושמחה. התכופתי שוב, למבוגרת ולנערה ולרגליה של גילי כדי לראות שהנעל שמדדה מונחת לה טוב.

כשהתרוממתי הסתחררתי, נשענת רגע על הקיר. כבר הייתי בחנות אחרי הלידה, אבל לא כדי לשרת לקוחות. זו היתה הפעם הראשונה שהרגשתי כך גרוע בגלל התכופות, ובהלה תקפה אותי. אולי זקנתי באופן סופי?

חייכתי לכולן וניפחתי בלון לגילי שיצאה מאושרת מהחנות עם הנעל החדשה.

בנייד שלי היתה שיחה שלא נענתה מיענקי שלי, שסיים עכשיו את חגיגות השבע ברכות שלו. השבת הוא בביתר עם משפחתה של אשתו, אבל הוא רצה גם לדבר אתי, ואני לא התפנית לענות.

חברה אמרה לי פעם שזוג צעיר משול לתינוק. בריכוז שלו בעצמו, ובצורך שלו בהורים. לי היה גם את המשל וגם את הנמשל. זוג צעיר ותינוקת, ואני בחנות.

באולם של בית הכנסת סועדת עכשיו נועה סעודת מצווה עם כל המשפחה, ולי אין זכות לדון אותה. מעולם לא הייתי רווקה בת עשרים ושלוש.